

Československý týdeník - Evropské vydání Tschechoslovakische Wochenzeitung - Europäische Ausgabe

AMERICKÉ LISTY: Vychází každý pátek • Vydává a tiskne: Universum
Sokol Publ. • Vedoucí redaktor: Josef Martínek • Evropský redaktor:
Miroslav Fišera • Adresa redakce: AL, Postfach 3, 8027 Zürich
Roční předplatné S. Fr. 50.00.

AMERICKÉ LISTY: Erscheint jeden Freitag • Herausgeber: Universum
Sokol. Publ. Chefredakteur: Josef Martínek • Redakteur für Europa:
Miroslav Fišera • Anschrift der Redaktion: AL, Postfach 3,
8027 Zürich • Abonnement: S. Fr. 50.00 (jährlich).

GEGRÜNDET 1874 (New Yorkské Listy) • MONTAG, den 12. NOVEMBER 1973 • POSTFACH, 3, 8027 ZÜRICH, (SCHWEIZ) Nr. 45 • PREIS S. FR. 1.00

Mao-Ce-Tung nechce děti

Existuje celá řada více či méně duchaplných (a více či méně drastických) anekdot o tom, co dělá Mao-Ce-Tung pro snížení populace ve své zemi. Avšak populační problém v Čínské lidové republice není žádná legrace. Představuje vážné nebezpečí pro budoucí rozvoj tohoto státu, který má co dělat, aby uživil, alespoň skromně, své nynější obyvatelstvo.

Růst čínské populace se dá bez přehánění nazvat explozí. Čína má dnes kolem osmi set milionů obyvatel, a ročně jich přibývá plných šestnáct milionů. Číňanů přibývá navzdory nedostatku potravin, sociálnímu napjetí, nedostatku zaměstnání pro všechny...

Vláda si nyní vytkla za cíl snížit růst populace na jedno proc. ročně. Jak? A: může se vůbec něco takového podařit? Nejde o prázdnou iluzi? Už po několik měsíců probíhá teď v Číně protipopulační akce. Manželské páry dostávají dotazníky. Vyplňují své jméno a věk, počet, pohlaví, a jména svých dětí. Odpovídají také na otázku, hodlají-li mít další dítě. Dotazník, ale i komunikační prostředky doporučují nemít víc nežli dvě. Další otázka v dotazníku: jaké antikoncepční prostředky, nebo způsob dvojice užívá, aby neměla více dětí. Než dotazník podepíší — dočtou se manželé, že jestliže by se jim jejich "antikoncepční plán" neměl dařit, musí se podrobit chirurgickému zákroku: buď manžel vasktomii, nebo manželka sterilizaci. Stát je všemocný, občanek nepatrný, i přes svou hojnost...

Nejnovější politický slogan, s nímž se všude na veřejných místech v Číně setkáváte, říká: "Jedno dítě je příliš málo, dvě děti jsou akorát, tři děti je velká chyba..."

Není tomu tak dávno, co jste na těchto místech našli jiný slogan, přesněji slogany dva. To bylo ještě za časů, kdy druhým mužem po Maovi měl být nebožtík polní maršál Lin Piao. Slogany hlásaly: "Čím budeme mít více lidí, tím na tom budeme lépe..." A: "Naše obrovská

populace, ta spousta čínských lidí, je čínská duchovní atomová puma..." Ještě dávněji, v roce 1957, v rozpínavé mladosti lidové Číny, napsal Mao-Ce-Tung ve svém díle Lidské protiklady tato slova proti těm politickým činitelům, kteří už tehdy chtěli populační expansi v Číně omezit: "Doufám, že tito lidé otevrou oči a pohledí na skutečnost, že našich 600 milionů obyvatel je našim nejmasivnějším pramenem; jsou kapitálem Čínské lidové republiky. Obrovské množství našeho lidu je dobrá věc a v žádném případě nesmíme klást populačnímu růstu překážky..."

Číňané se rozmnožovali bez ohledu na hesla, která je k tomu nabádala. Budou se nyní pod novým heslem a novou vládní politikou krotit? Skepticismus je tu na místě. Akce proti populačnímu růstu je především neobyčejně nepopulární. Číňané, zejména ti na venkově a těch je zdrcující většina, jsou velmi konservativní a až vzdorovitě se drží prastarých tradic, zvyků a názorů. Volná, nekontrolovaná populace patří do jejich morálního kodexu.

A tak stát chystá drastická opatření, mimo ta "chirurgická": matka, která přivede na svět třetího potomka, nedostane mateřskou dovolenou ani žádnou podporu. Rodina nedostane navíc pro nového člena žádné potravinové lístky, žádný větší příděl rýže, oleje, textilu a přirozeně žádný větší příbytek. Ani matka ani dítě nedostanou běžné lékařské ošetření, které je v Číně zadarmo. A co je pro západního člověka skoro zcela nepochopitelné: takové dítě nebude zanešeno do takzvaného "záznamu o členech domácnosti" — čili prakticky nebude pro stát vůbec existovat.

Zatím jde o vyhlášenou teorii, praktické výsledky dosud neznáme. Ale ani mezi samotnými čínskými demografy není příliš mnoho optimismu kolem této nové antikoncepční politiky.

Veliký čínský problém se zdá být dalek svého řešení.

Střední východ je nyní pokládán za nejchoulostivější terén světa, kde "pád listu se stromu může způsobit zemětřesení". Po dvoutýdenní arabsko-israelské válce bylo náhle řečeno, že vzniklo hrozivé napětí mezi Amerikou a Ruskem. Bylo pak zase řečeno, že to bylo urovnáno.

Pokud nynější války se týká, zdá se, že má být pamatováno, jak ji předem vysvětlil egyptský prezident Sadat.

Když dával povel, aby egyptské vojsko překročilo Nil — řekl k tomu: "Je to omezený podnik a s omezeným cílem."

A když egyptský zahraniční ministr byl tázán ve Spojených národech, zda Arabové mohou vyhrát tuto válku, odpověděl: "Upřímně řečeno, ne." Jak to, že někdo zahajuje válku, o níž ví, že ji nemůže vyhrát? Pravděpodobně bude to mezivěc. Spíše než válka bude to jakási krvavá demonstrace. Omezený podnik s omezeným cílem a spojený s olejovou hrozbou západu měl zase jednou žalovat na to, že Izraeli jsou zatvrzelí a odmítají vyklidit obsazená území. Až se bude střílet a lidé budou umírat, Arabové budou čekat, co bu-

de dále, kdo se ujme jejich cílů.

Okolnosti odpovídají tomuto pojetí. Už na první pohled egyptská expediční armáda nebyla tak početná, aby mohla doufat, že proti nepříteli tak tvrdému a vojensky vynikajícímu obsadí Sínai, snad i část Israele. Odřekla si plně využít toho, že Izraelité byli překvapení a nepřipraveni, čehož, zcela prostě, podle každé vojenské teorie mělo být využito. Egyptská expedice se držela v úzkém, protáhlem pásmu podél Nilu a celkem pasivně očekávala israelský útok. To mělo svou příčinu. Vzdušný prostor nad tímto úzkým pásmem byl o-

vládán sovětskými raketami na druhém břehu Nilu a chránil Egyptany před porážkou ve vzdušné bitvě, již, bez této ochrany, pravděpodobně předvidali. Jak čteme, sovětské rakety, zatím dodané Egyptanům, mají dostřel 25 až 32 km. To určilo hranici egyptské ofensivy, postup 8, 9 až 16 km. Kdyby se přihodilo něco příznivého — co? — bylo by možno se pohnout dále kupředu. Podnik vsutku omezený.

Podnik převážně psychologický. Poněvadž nespolehal na své vítězství vojenské — Arabové se rozhodli aspoň uvést věci do varu a vyburco-

(Pokrač. na straně 3)

Byrne a Beame vítězí

Prvé částečné výsledky úterních voleb byly sice oznámeny až po uzávěrci našeho listu, přesto však pokládáme za důležité zmínit se alespoň o dvou. V první řadě je to odborníky očekávané vítězství demokrata Brendana T. Byrneho, který se stal novým guvernérem státu New Jersey. Zvítězil pro protivníka nepříjemným rozdílem více než 2:1. V New Yorku zvítězil a novým starostou se stal Abraham Beame. I ten dostal více než 60 procent hlasů. K volbám samotným se sice ještě vrátíme, ale již dnes chceme konstatovat věc pro Spojené státy velmi potěšující, že kandidáti ve svých předvolebních projevech z větší části kladli důraz na jednotu, kterou právě v této době tato země tak nutně potřebuje. A to potěšující na věci je právě volební výsledek. To, — jak voliči toto heslo nejenom přijal — nýbrž také, jak na něj reagoval.

Pohled Kremlu na détente...

Amerika má za bernou minci, že détente je pro SSSR neméně, patrně více důležité než pro ni samotnou. Z objektivního hlediska je to fakt. Avšak víme, že Rusko se vždycky neřídí objektivními hledisky. Posud'me teď détente z druhé strany: z té kremelské...

V uplynulých týdnech zuřila na Středním Východě válka; arabské země napadly Izrael o židovském svátku Yom Kipur. Ani na jediný den neustal však výjezd sovětských židů, emigrujících do Izraele. Arabové si trpce stěžovali, že kdežto Amerika posílala Izraeli zbraně, Sovětský svaz mu posílá lidi. Sověti na to odpovídali: emigraci nelze legálně zastavit... Bylo to nesmyslné, směšné vysvětlení. Pravdou je, že šlo o détente.

O jeho důležitost pro nynější kremelské vedení. O to, aby se americké veřejné mínění nepobouřilo.

Nejvyšší sovětská místa u silovně předstírají, že považují za nepatrné minus odmítnutí amerického kongresu udělit Sovětskému svazu doložku nejvyšších výhod. Ale privátně vám v Moskvě sovětské pohlaví říknou, že z ekonomické stránky je to sice pravda, že však z hlediska politického i psychologického je to podstatný krok zpět. Zatím visí ve vzduchu další případné mínus: návrh amerického kongresu zamítnout americké úvěry, které by pomohly financovat sovětsko-americké podniky. Oficiálně se kremelské vůdce tváří optimisticky; tvrdí, že tato diskrimi-

nace nemůže být nic víc nežli dočasná záležitost. Ve skutečnosti však by zamítnutí úvěrů znamenalo pro Leonida Brežněva hořkou pilulku, možná nepřekonatelně hořkou. Víme, s jakou obezřelostí postupoval, aby získal ležtos v dubnu "zelenou" pro détente. Jak dlouho si může dovolit přijímat americké pohlavky, aniž by to ohrozilo jeho osobní pozici? Jeho moc a jeho prestiž?

Sovětský svaz splatil Americe osmadvacet milionů ze starého dluhu sedmi bilionů dolarů, jehož umoření bylo Nixonovou podmínkou slibu, že SSSR dostane od Ameriky doložku nejvyšších obchodních výhod a dlouhodobé úvěry. Kreml nehodlá — až na další — zatím pokračovat

(Pokrač. na straně 2)

O ČESKOSLOVENSKU

Zemětřesení na Slovensku

Nedaleko Plaveckého Štvrtku v západním pohůří Malých Karpat došlo nedávno k zemětřesení o síle pátého stupně mezinárodní stupnice. Škody na majetku byly nepatrné, většinou jen spadlá omítka. Zato se dlouho nepodařilo uklidnit hospodářská zvířata v celém epicentru. Otřesy půdy bylo cítit dokonce i v Bratislavě.

Postačí "injekce"?

V současnosti je v ČSSR více nežli tisíc provozů, které se zabývají opravami motorových vozidel. Současná struktura opraven však neodpovídá stupni motorizmu v Československu. Více nežli 45 procent opraven má dosud charakter řemeslného způsobu oprav. Nyní se má do oprávenství investovat 2,3 miliard korun a počet pracovníků se má zvýšit o osm tisíc v této pětiletce. Přesto není možné očekávat, že tato velká injekce umožní uspokojivě pokrývat prudce rostoucí potřeby.

Stovky Pražanů

a návštěvníků hlavního města se poslední říjnovou sobotu shromáždilo na vltavském nábřeží u smíchovské propusti, aby sledovaly tradiční smuteční tryznu za utonulé. Položením věnců a slavnostními fanfárami pak uctily památku všech utonulých v českých řekách.

Týden irské techniky

Irská republika uspořádala v Praze ukázkový týden své techniky. Jde především o vybavení pro laboratoře a analytická zařízení. Jinak dodává Irsko hlavně vlnu a jiné suroviny. Hlavní čs. exportní artikl pro Irsko jsou traktory Zetor. Jedná se i o výměnu technických expertů.

Filmforum

V Brně se konal 11. Mezinárodní filmový a televizní veletrh. Pod názvem Filmforum bylo v novém pavilonu s 15 promítacími síněmi předvedeno na 120 celovečerních a 235 krátkých filmů. Z nových účastníků přibýlo letos Španělsko a Austrálie. Československo nabízel letos 31 celovečerních a 90 krátkých filmů. Loni nakoupila ČSSR pro promítání na 150 dlouhých snímků.

Chtěli na svobodu

Onehdy byl na hraničním přechodu v Haticích zadržen rakouský státní příslušník — který se v zaplombovaném autě pokoušel vyvézt z Československa do Rakouska šest lidí. Československá vláda podala formální protest Rakousku. Rakušan byl zadržen. A těch šest nešťastníků šlo za mříže.

Noví profesori

V pražském Karolinu převzalo nové jmenovací dekrety 15 nových řádných a 25 mimořádných profesorů, a 102 docentů vysokých škol. V hlavním projevu zdůraznil ministr školství CSR J. Havlín nezbytnost důkladné ideové politické přípravy, která je hlavním předpokladem v komunistické výchově.

Na záchranu

Práce na záchranu další české historické památky — barokního kostelíka Jana pod Skalou poblíž tratě mezi Prahou a Karlštejnem zahájil speciální závod Vodních stavb. Rozpukané základy budou podchyteny mikropilotaми v celkové délce 900 metrů.

Mladina Lipenského jezera

v minulých dnech povážlivě poklesla. Proto je tamnější elektrárna plně zaměstnána vyrovnáváním energetických špiček. Navíc mají starosti s opravou generátoru ve Vyšším Brodě.

Zhudebnělý kancionál

Expozice husitských tradic ve Žluticích bude reinstalována. Zvláštní místnost bude věnována Žlutickému kancionálu. Jeho jednotlivé stránky budou promítány pomocí diapozitivů a doprovázeny písněmi z kancionálu.

Výsadní postavení armád

Parlamenty zemí Varšavské smlouvy schválily smlouvu o právní způsobilosti — výsadách a imunitách štábů a dalších orgánů velení spojených ozbrojených sil členských států smlouvy. Ustanovení, týkající se jak stálého pobytu, tak manévrů — schválil také čs. parlament. Smlouva má sloužit "k zvýšení bojové schopnosti spojených ozbrojených sil" pod sovětským vedením.

Rozrůzněná spolupráce

Návštěva Gustava Husáka v Jugoslávii vyvolala v čs. sdělovacích prostředcích nutnost nějak se zapojit do propagační kampaně s tím spojené. Protože se v ČSSR příliš nahlas a objektivně nesmí mluvit např. o jugoslávském samosprávném systému nebo o relativní tiskové svobodě v této zemi, soustředily se informace především na spolupráci ekonomickou. Podle těchto údajů dosáhl loni vzá-

jemný obchodní obrát hodnoty 300 milionů dolarů a má se letos o dalších 100 milionů zvýšit. ČSSR tak zaujímá mezi obchodními partnery Jugoslávie čtvrté místo. Od r. 1965 vyvezly čs. podniky k Jadranu zařízení pro modernizaci metalurgického průmyslu za 38 milionů dolarů; z těchto závodů se teď budou vracet výrobky černé a barevné metalurgie. Jugoslávie se zase zúčastnila vý-

stavby deseti velkých čs. závodů, z nichž nejvýznamnější je nová sklárna v Boru.

Podílela se i na rozšiřování mladoboleslavské automobilky Škoda a účastní se teď rekonstrukce továrny na nákladní automobily v Kopřivnici. Strojírenské závody zase převzaly výrobu důležitých součástí a dílců pro čs. traktory Zetor. Odlévají hlavny válců, dodávají ozubená kola a další náhradní díly. V exportu do Jugoslávie mají zatím převahu Zetory o výkonu 25 a 35 HP, ale roste zájem i o vyšší výkonostní třídy. Pardubické Továrny mlýnských strojů naopak postavily v posledních pěti letech v Jugoslávii 11 velkých obilních mlýnů a další dva dokončí napřesrok. Ve městě Vrbasu začal zkušební provoz ocelového velkokapacitního sila, které přišlo z téhož závodu. Kapacitou 50.000 tun skladovaného obilí jde o jeden z největších podobných skladů ve střední Evropě.

OLEJOVÁ HROZBA PUSOBÍ

Evropské hospodářské společenství, pod tlakem olejové krize vydalo prohlášení, aby se Izrael stáhl na území, které vlastnil před dvaadvacátým říjnem, nežli obklíčil Třetí egyptskou armádu. To je také požadavek, který v Káhiře sdělil prezident Sadat ministru Kissingerovi. Nicméně přední egyptští činitelé naznačují, že by v jednáních s Izraelem uvítali USA jako prostředníka.

PŘILIŠ MNOHO MRTVÝCH

V nedávné arabsko-izraelské válce ztratil Izrael 1,854 vojáků. Vzhledem k počtu obyvatel — Izrael má necelou třímilionovou populaci — je to mimořádně vysoký počet padlých. Americký ekvivalent, srovnáno s počtem obyvatel USA, by činil přes 138.000 obětí.

Novou státní

přírodní rezervaci v údolí řeky Doubravy chtějí zřídit v okrese Havlíčkův Brod. Doubrava si tu na své cestě Vysočinou vyhloubila ve skalním masívu koryto, které vytváří zvláštní a ojedinělé skalní útvary. Rezervace má také chránit zajímavé mineralogické a petrografické složení skal a zdejší rostlinstvo.

Pohled Kremlu . . .

(Dokončeno ze str. 1)

ve splacení onoho dluhu. Avšak nehodlá (také zatím) veřejně kritizovat Brežněva. Nicméně: upřímní zastánci détente, to jest sovětsí političtí realisté nezastírají své obavy. Détente mělo od samého počátku řadu odpůrců, a jejich pozice se zdá silnit. Tvrdí, že prostě opravdové détente nikdy nemůže mezi Sovětským svazem a Spojenými státy existovat. Uvnitř strany a v armádě roste k détente nechuť, ba odpor. Není vyloučeno, že v krátké době bude muset Brežněv čelit interní krizi, která může mít dvě cesty ke stejnému výsledku; buď bude Brežněv na détente trvat a pak se odebeře do politického ústraní (nuceně, jako Chruščov a jiní před ním), anebo se sám od cesty détente (rovněž ovšem nuceně) odkloní. V obou případech by šlo détente ve psí.

Zatím mají vrch kremelští podporovatelé détente. Ti přesto, že momentální akce kongresu by přinesly hospodářsky jen vcelku malý e-

fekt, dělají co mohou, aby si získali sympatie americké veřejnosti a dobré mínění americké vlády.

Jenomže: poslední zbytky Chruščovových zmírňovacích reforem jsou v Rusku odbourávány; nikde ani stopa po nějaké chuti dát lidem více svobody. Propast mezi americkým a sovětským hlediskem v otázce lidských a občanských práv se nemenší. Také se v Sovětském svazu nejeví nejmenší stopy upřímné snahy o snížení zbrojení a výroby nukleárních zbraní, a marně hledáte minimální důkazy o nějaké ochotě Kremlu pootevřít pěst, v níž svírá satelitní státy. Snadno najdete pravý opak: stovky nových sovětských tanků T62 jsou dopravovány do tak zvaných socialistických zemí východní Evropy, snad jako příprava na americko-sovětská jednání o vyváženém snížení vojsk v Evropě.

Tak o skutečném détente nerozhodnou asi sovětsí ekonomové, ale ideologové a generálové. Vyhlička je neveselá.

Velká sklizeň vína

Mělničtí vinaři sklídili letos největší úrodu hroznů za posledních sto let. První letošní víno, sklizené ze 165 hektarů vinic, budou moci milovníci tohoto nápoje okusit nejdříve v dubnu 1974. Pak se opět objeví známý Tramín, ale především proslulá Ludmila.

Prominuté dluhy

Na závěr návštěvy severovietnamské delegace v Praze bylo oznámeno, že úvěry — poskytnuté severnímu Vietnamu v minulých letech bude Československo považovat za dar. Byla dohodnuta i další čs. ekonomická pomoc.

Speciální teploměr

pro zemědělství začnou ještě letos seriově vyrábět ve sklárnách Kavalier v Pelechově na Jablonecku. Nový výrobek najde široké uplatnění v zemědělských podnicích při měření teploty objemné píce, slámy a jiných volně ložených zemědělských produktů.

Půlstoletá trať

První dopravní letadlo — dvouplášník Aero-14 — přiletělo z Prahy do Bratislavy před 50 lety. Vedle pilota Karla Brabence a redaktora Lidových novin Václava Kohniga bylo na palubě pouze 760 gramů pošty. Let trval 200 minut.

ZAJÍMÁTE SE O DĚNÍ V ČESKOSLOVENSKU? ZAJÍMÁ VÁS, CO SE DĚJE VE SVĚTĚ?

Čtete anglické, německé, francouzské nebo jiné cizojazyčné časopisy. Zjistíte, že doba, kdy věnovaly bodrě místa Československu, pomalu, ale jistě mizí. Je to škoda. Ta malá země v srdci Evropy nejenže byla, ale stále je bohatým místem světa a jeho svědomí. Podrobné informace o událostech v Československu z hlediska rámce mezinárodního dění, informace leckdy unikátní, které v žádném jiném tisku nenajdete, přináší pravidelně náš týdeník. Není-li vám osud bývalé vlasti lhostejný, stanete se čtenářem Amerických Listů.

Zde odstříhnete a zašlete na adresu:

AMERICKÉ LISTY,

Postfach 3, 8027 Zürich/Schweiz

Přihlašuji se za odběratele "Amerických Listů" a předplatné zaplatím poštovní složenkou (celoročně, pololetně, čtvrtletně. Nehodící se škrtněte. Roční předplatné S. Fr. 50.00, pololetní S. Fr. 25.00, čtvrtletní S. Fr. 13.00 nebo přepočít v jiné měně. Předplatné je možno uhradit i šekem nebo money order.)

Jméno:
Adresa:

AMERICKÉ LISTY, československo-americký týdeník, — Vydává a tiskne Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak St., Perth Amboy, N. J. 08861. — Nevyžádané rukopisy se nevracejí. — Veškerá tisková práva vyhrazena. — Roční předplatné švýcarských Fr. 50.00 nebo ekvivalent.

AMERICKÉ LISTY, Czechoslovak-American weekly. Published and printed by Universum Sokol Publications, Inc., 283 Oak Street, Perth Amboy, N. J. 08861. — Rights of republication of all materials herein are reserved. — Yearly subscription S. Fr. 50.00 or equivalent;

Neradostné vítězství

(Dokončení z 1 strany)

vat rozhodnutí politické. Věděli, že bude za nimi stát většina ve Spojených národech a různé sověty, dosti silné to skupení, aby se s ním mohla dělat politika. Ani porážky se neobávali úplně. Počítali, že politická intervence je ochráně před následky porážky, a že jejich požadavky se dostanou na pořad nejen proto, že oni chtějí, nýbrž i proto, že také jiní chtějí. I když při svém zrodu stát Israel měl mnoho kmostrů, později žil spíše jako nemilované dítě dějin.

Některé západní časopisy se kají za svůj dřívější, mnohokrát opakovaný úsudek, že vojensky Arabové jsou v každém případě beznadějně slabší než Israel. Aby to napravily, dají si nyní záležet, aby konstatovaly změnu: egyptští vojáci jsou prý uvědomělejší, bojovnější, nepodléhají už snadno panice, dokonce se prý snad skoro vyrovnají vojákům israelským. Někdy tato nová zdvořilost vůči Arabům je až přehnaná. Četli jsme na příklad: "Israelité byli na začátku beznadějně postaveni proti daleko větší převaze, ale to nezmenšuje odvahu a údernost egyptské armády, ukázanou v tom, jak přemohla místa odporu nebo se jím vyhnula." To vypadá jako nechtěná ironie: odvaha a údernost byly prokázány vyhýbáním. Pravda, jak později vyšla najevo, byla tato: arabsí vojáci nepochybně se zlepšili po šesti letech nového tréningu, ale na konec to přece jen byla více válka Israele proti sovětskému materiálu než proti arabským generálům a vojákům. Zprvu: Arabové mohli tentokrát nasadit mnohem větší počet sovětských tanků než před šesti lety. Za druhé: nijak nehořeli touhou bojovat v území, které nebylo pod ochranou sovětských raket, kde sovětský materiál nehrál roli. Je asi oprávněn israelský úsudek, že kvalita arabského vojska se zlepšila, "ale jen trochu".

Bud' proto, že slavil svátek Jom Kippur nebo pro něco jiného Israel se dostavil do boje pozdě, mobilisoval teprve, když Egyptané už překročili Nil a Syřané pohraniční horsko. Způsob, jakým Israel potom vyrovnal a překonal tento handicap, je pokládán za jeden z nejbrilantnějších strategických výkonů vojenské historie. Když konečně sebral své vojáky a zbraně, Israel nejdůležitějším způsobem vrazil klín doprostřed arabské fronty na východním břehu Nilu, pronikl na západní břeh, dostal se egyptské expedici do zad, odřízl ji od zásobování a přivedl ji do slavy, kdy kapitulace se zdá nejrozumnější. V sinaiské poušti nic neroste a nepra-

mení voda, aspoň israelské oficiální fotografie ukazovaly, jak arabští vojáci zápasí o hlt vody, jež jim podává israelský voják. Mimo to, ovšem, Israelité se na západním břehu Nilu zmocnili sovětských raket, které dotud poskytovaly ochranu egyptské expedici. Všechny egyptské předpoklady se shroutily. Kdyby nebylo nic jiného, byl to konec.

Ale bylo něco jiného. Je vždy otázka, co Israeli pomůže. V očích určité koalice mu nepomohlo, že nezačal válku, a v očích téže koalice mu nepomůže — že válku fakticky vyhrál. Sověty zajisté se dívají velmi nevlídně na ten fakt, že Israelité se zmocnili jejich raket a prohlíží si je. Ale v celkovém obraze, jak se jeví myslí sovětů, je to jen detail. Roku 1967 porážka Arabů byla pokládána za sovětskou blamáž, a sověty očekávaly též úsudek i nyní, dokonce zesílený, poněvadž tentokrát vynaložily ještě větší úsilí, aby Arabů k utkání připravily. Dbají nejen své vlastní důstojnosti, nýbrž i poměrné důstojnosti svého klienta. Bylo možno očekávat, že sověty, pokud je v jejich moci, nedovolí, aby Israel konsumoval své vítězství. Příměří bylo vyhlášeno, ale situace byla komplikována tím, že Israel by byl potřeboval příměří o několik dní později a dělal na západním břehu Nilu i po příměří určité vojenské pohyby, aby obklíčení egyptské expedice dovršil. Sověty poznají příležitost, když se naskytne. Se vši zřetelností pro toho, komu to bylo určeno, sověty vzkázaly, že zabrání úplné katastrofě egyptské expedice třeba i vlastními vojenskými silami. Vznikla rusko-americká krize, a Amerika vyhlásila pohotovost pro své branné síly ve světě.

Co se zatím dělo ve Spojených národech? Jak příměří bylo vyhlášeno? Kolem půlnoci, když členové Bezpečnostní rady Spojených národů chystali se jít spát, byla jim náhle předložena resoluce o příměří, jakou Amerika a Rusko mezi sebou smluvily. Bezpečnostní rada se zachovala, jak obě velmoci od ní očekávaly, a resoluci jednomyslně přijala. To samo o sobě nemělo naprostou moc, podél Suezského kanálu dál se bojovalo. Po dvou dnech Rusko a Amerika předložily Bezpečnostní radě novou resoluci se žádostí, která mohla být považována za příkaz, aby resoluce byla bez debaty přijata. Tentokrát Spojeným národům byla přidělena určitá aktivní role: vyslat vlastní pozorovatele, aby příměří střežili. Jestliže se dostavila chvíle upřímnosti, musilo to vyvolat rozpaky. Spojené národy už dlouho měly své pozorovatele na

Středním východě, ale nebylo tomu mnohem dale než týden, co většina ve Spojených národech svrchovaně nedbala jejich referátu, že byli to Egypťané, kdo zahájili útok na Suez. Většina naopak odsoudila Israel za to, že zase útočí. Poslat ještě jednou pozorovatele — k čemu? Nebo budou Spojené národy tentokrát uctivější k zprávám svých vlastních pozorovatelů? Potom prý, jak někteří praví, Spojené národy odsunuly obě velmoci — samy se ujaly věci a vytvořily vojenský sbor z neutrálních států, aby příměří střežili. Odehrála se epizoda téměř komická. Někdo — kdo asi? — navrhl, aby mezi mír střežící neutrály bylo zahrnuto Polsko, člen Varšavského paktu, velmi neneutralní to organizace. A Polsko a Východní Německo byly hlavní ideologové invase Československa. Půjde-li to tak dál, snad i dnešní kolaborantská československá vláda bude jednou nabídnuta jako neutrální. Na konec Spojené národy uchránily svou důstojnost tím, že si vybraly skutečné neutrály.

Egypt i Israel sáhly po příměří, každý ze svých důvodů. Egyptským cílem nebylo vítězství ve válce, spokojuje se tím, že vyvolal rozruch, z něhož vyjde vyjednávání — snad, jak doufají, politické vítězství Arabů.

Israel nemohl neuvažovat své lidské válečné ztráty. Pro stočtyřicet milionů Arabů takové ztráty jsou jako škrábnutí, pro dva a půl milionu Israelitů je to hluboká rána v těle národa. Mimo to Israel nemohl úplně ignorovat politickou scénu, obličeje západu z olejového bojkotu, většinu ve Spojených národech, která vždy znovu se usnese, že Israel musí vyklidit obsazená území.

Ano, Israel vojensky vyhrál i tuto válku, ale bylo to realisticky nazváno "neradostným vítězstvím". Je to vítězství už nyní zadržované, revidované, okrajované, kritizované, nenáviděné. Nevynutelně nastává bolestné uvažování přátel Israele. Jádro situace je a bude v tom, že Arabů je 120 milionů, kteří nemusejí se obávat, že by byli fyzicky zničeni nebo velmi oslabeni třeba ve dvou, třech — pěti budoucích válkách. Israel nemá tuto širokou, nehynoucí základnu. A přátelé musejí se starat, jak Israel dovede předvídat i nejbližší budoucnost, i to, co bude ještě letos. Podle některých informací prý v Israeli nabývá vrchu odhodlání nevrátit Arabům "ani píď" půdy. Je na přátelích, aby o tom s vůdci Israele promluvíli, i když takový úkol budou snad nenávidět. Dovedou si vůdcové představit, jak velká fronta by se proti Israeli ve světě beze vši

Stížnosti občanů

Český ministr-předseda Výboru lidové kontroly Vlastimil Svoboda předložil nedávno vládě zprávu o poznatcích, vyplývajících z rozboru stížností občanů a jejich vyřizování v roce 1972. Podle této zprávy se každoroční růst počtu přijatých stížností, adresovaných různým státním orgánům, loni zpomalil. Výbor přiznává 66.000 podání, z nich víc než polovinu oprávněných. Za závažný negativní zjev se označuje 1576 opakovaných stížností, z nich 40% oprávněných. Z celého množství prý bylo jen 7% anonymů. Orgány si i v nich všimají "konkrétních údajů" a zabývají se příčinami anonymity, které převážně

spočívají v obavách pisatelů ze šikanování ze strany kritizovaných. Jako v minulých letech jsou na prvním místě co do počtu stížností problémy zásobování, obchodu a služeb. Tady dokonce počet stížností oproti r. 1971 vzrostl o celých 20% přičemž 72% bylo uznáno za oprávněné. Další témata: nedobré poměry v orgánech a organizacích, hospodaření s byty a údržba bytového fondu, sociální zabezpečení, ceny, mzdy atd. U stížností na bytové hospo-

pochyby vytvořila, kdyby oznámil, že toto je jeho poslední slovo? Je na přátelích, aby mu chladně vypočítali její členy.

Zatím co toto píšeme, docházejí zprávy a zprávy. Zástupce egyptského ministra zahraničí přijel do Ameriky s důležitým poselstvím pro prezidenta Nixona. Musí se zdát, že Arabové s určitou tvrdostí sledují svůj plán dohodnout se s Amerikou. Snad opravdu nahlédli do jámy, která je za sovětskou pomocí. Další zpráva: israelská předsedkyně Golda Meir se vydala do Ameriky k hovoru s prezidentem Nixonem. Snad příští týden bude lépe vidět do mlhy.

dárství uvádí zpráva jeden konkrétní příklad: znovu došla společná stížnost stavebního bytového družstva zaměstnanců podniku Tesla, závod J. Hákana a zaměstnanců ČKD Praha, spolupodepsaná 270 členy družstva, kteří se od r. 1966 marně domáhají opravy svých panelových domů: zatéká do bytů, objevuje se plíseň, obvodové panelové pláště praskají, vznikají v nich spáry atd. Zpráva zjišťuje u orgánů, které mají stížnosti vyřizovat, rozšířený byrokratický přístup k občanům. Často se vyskytuje ze strany úřadů porušování zákonnosti a státní disciplíny, zvláště při rozhodování o právních poměrech občanů.

VÝBĚR 74 - jde za čtenáři

Ve světě se pořád něco děje.

A nejsou to — zaplat'pánbůh — jenom události politické. Dějou se prostě věci. Objevují se objevy, vynalézají vynálezy. Rodí se šesterčata, lidé dělají hlouposti — a také naopak. Jedni zamořují ovzduší, druzí volají po jeho očistě. Mění se móda, střídají se vlády a nálady, — svět se zkrátka neustále točí...

Ale den má jen čtyřicet hodin

a zvědavý člověk si občas povzdechne nad nedostatkem času ke čtení, k zjišťování, co se kde děje. Však to znáte. Jistě jste si kolikrát pomysleli: kéž by tak někdo pro mne pořídil nějaký šikovný výběr, průřez světových zajímavostí...

Stalo se, přátelé!

Pořídili jsme pro vás — pro celou vaši rodinu, přesně to, po čem jste volali. Ze světového multijazyčného tisku vám předkládáme v naší rodné češtině VÝBĚR 74. Co všechno v něm najdete? To, co vás zajímá: technika, medicína, sport, móda, vynálezy, poezie, čtení pro děti, životní prostředí, slavní krajané, automobilismus, povidky, volná chvíle, kuchařské recepty, novinky odevšad, pele-mele, humor, fotografie, ukázky z připravovaných knih českých autorů.

A ještě mnohem víc — prostě pestrý VÝBĚR 74, poučavé, poučné, informativní a zábavné čtení pro celou rodinu.

VÝBĚR 74 vychází jako spisek Zábavné knihovničky Amerických Listů. Připravila Jiřina Meixnerová.

Cena v USA a Kanadě pouze \$4.00 (160 stran) v Evropě Š. fr. 12.00.

Zde odstříhnete, vložte do obálky a zašlete:

VÝBĚR 74, 283 Oak Street, Perth Amboy, New Jersey 08862 — USA (zájemci v USA a Kanadě)

VÝBĚR 74, Postfach 73, 8027 Zürich, Schweiz — (zájemci v Evropě)

Objednávám..... výisků Výběru 74. Přikládám šek na \$..... (Švýc. fr.)

Jméno: Podpis:

Adresa:

Listárna . . .

VEČNÝ ALLENDE . . .

Článek Karla Jezdinského v 38. čísle AL "Poučení z Chile" zařadil mnoha lidem do živého. Dnes otiskujeme už druhou velkou reakci. Aniž bychom se ztotožňovali s autorem následujícího dopisu, předkládáme ho k zhodnocení čtenářům a vítáme jejich názor. Necht' také sami posoudí správnost autorova tvrzení, že od jisté doby netiskneme dopisy čtenářů, i jeho konstatování, že Jezdinského článek by mohlo klidně, jen s nepatrnými obměnami otisknout Rudé právo a jeho redaktorům by se za to dostalo jistě plné pochvaly od soudruha Husáka a spol. . . Ale nyní už dáváme prostor autorovi dopisu.

Vážená redakce, třebaže je mi známo, že od jisté doby neotiskujete dopisy čtenářů, rozhodl jsem se napsat. Je to poprvé v mém životě, co píši redakci novin, i když pochybuji, že tento dopis bude publikován. Donutil mne k tomu článek K. Jezdinského v 38. čísle AL "Poučení z Chile". Ten článek by mohlo klidně a jen s nepatrnými obměnami otisknout Rudé právo a jeho redaktorům by se za to jistě dostalo plné pochvaly od soudruha Husáka a spol.

Shoduji se s autorem článku pouze v jednom jediném — hluboce si vážím demokracie. Je to forma vlády, kdy tři hlupáci mohou přehlasovat dva universitní profesory, ale je stále mnohem lepší než ta, kdy jeden omezenec může nechat sto universitních profesorů oběsit.

V tom se tedy shodneme. V tom ostatním rozhodně ne. Pan Jezdinský říká, že paralela mezi Československem a Chile je nepřesná. Naopak, je velmi přesná, záleží jenom na tom, o jakém Československu mluvíme. O tom z roku 1918, z roku 1948 či z roku 1968? To jsou tři, vzájemně velmi odlišná Československa. Ale jenom jedině — Československo z let 1946-48 se dá úspěšně srovnávat s Allendovým Chile.

I u nás byl v roce 1946 komunistů K. Gottwald demokraticky zvolen do čela vlády. I u nás pod rouškou zachovávání demokratických zásad byly právě tyto zásady pomalu odbourávány, opozice pomalu umlčována a komunisté se připravovali právě pod rouškou té demokracie, kterou tolik nenávidí, k otevřené diktatuře za bezmocného přihlížení demokratické opozice. Tvrdí-li autor, že Allende nebyl komunistou, nýbrž typ "jihoamerického sociálního demokrata", a že to "myslel stejně upřímně jak se socialismem tak s demokracií", pak je to projev bezmezné naivity. I u nás se někteří, jinak docela normálně myslící politikové domnívali, že to komunistů Gottwald myslí s demokracií dobře. Výrok z té doby, že "naši komunisté jsou v první řadě Českoslováci a pak teprve komunisty", je jistě znám i panu Jezdinskému.

Autor nazývá hospodářskou katastrofu, která postihla předtím relativně prosperující Chile "chybami, kterých se (Dr. Allende) dopustil, když prosazoval některé reformy unáhleně". Uvědomuje si autor vůbec plný rozsah hospodářského rozvratu, který v Chile nastal? Je mu známo, že inflace dosáhla během několika měsíců 1.200%? Že se hospodářský život země téměř ochromil, že byl citelný nedostatek potravin a že země opravdu hrozila občanská válka? To byly ty "reformy levicového sociálního demokrata" Dr. Allendeho. Není snad bližší pravdě říci, že ne rychlost jejich zavádění, ale samy "reformy" byly vlastní příčinou katastrofální ekonomické situace? V zájmu objektivnosti je nutno přiznat, že v Československu let 46-48 se hospodářský úpadek neobjevil, spíše naopak, ale to jenom proto, že Allende byl se svými reformami mnohem nedočkavější nežli Gottwald. Ten si s nimi počkal až po únoru 1948, zato si to pak ale vynahrátil.

Může být pravdou, že za Allendovy vlády nikdo nepřišel v Chile o život. Také za Gottwaldovy předúnorové vlády nebylo politických monstrprocesů. STB byla ještě v plenkách a na šibenici byli posíláni jenom skuteční vrazi a nacističtí zločinci. Jak se však situace drasticky změnila jen krátce po "vítězném únoru 1948" ví i ten nejzarytější komunist, ať si to přizná nebo ne. Jestliže chilská armáda zachránila národ od stejného osudu, jaký postihl národy naše, pak 600 mrtvých, o kterých autor mluví, byla cena velmi, velmi nízká. Všechny oběti komunismu u nás už asi nikdo nikdy přesně nespočítá. Jednomu se vtírá myšlenka, že kdyby byla čs. armáda reagovala stejným způsobem na počátku roku 1948, že by možná p. Jezdinský nemusel žít v Záp. Německu, já v Kanadě a ostatní desetitisíce nás všech by nemusely žít rozstrkány po celé zeměkouli. Věřím a doufám, že po ustálení poměrů v Chile a vymýcení kořenů komunistického spiknutí se moc v zemi vrátí do rukou demokraticky zvolené civilní vlády. Pevně tomu patrně věří sami obyvatelé Chile, kteří nový režim většinou podporují. A ti by to měli vědět nejlépe, protože jsou situaci nejbližší. Rozhodně blíže než já v Kanadě a mnohem, mnohem blíže než p. Jezdinský v Západním Německu.

Jak vidno, paralela mezi Allendovým Chile a předúnorovým Československem definitivně existuje. Že si to však uvědomili v Chile je jejich štěstí i zásluha. Že si to neuvědomil autor článku "Poučení z Chile" rozhodně nesvědčí o jeho shopnosti či o chuti rozeznat pravou podstatu komunismu — násilí, utrpení a bezpráví

Dr. Z. Petran

Krach jednoho systému

Nejpopulárnějším n a š í m sportovním odvětvím je kopaná. Neúspěch československého fotbalu posledních let, vrcholící nedávno vyřazením v kvalifikačních bojích pro mistrovství světa, přesahuje proto rámec výhradně sportovního zájmu. Jak je možné, že se v tak krátkém časovém úseku stalo fotbalově slavné Československo zemí fotbalově rozvojovou? Určitě není náhodou, že posledního úspěchu jsme dosáhli v roce 1969, kdy jsme se probíjeli do finálových bojů světového šampionátu. Representační elán končil právě v době, kdy končilo období reprezentace země, obdivované světem za její houževnatou cestu za demokracií.

Mexický šampionát roku 1970 byl pro nás už jen rychlým ústupem ze slávy; tak rychlým, že jej lze nazvat propadnutím. K psychologickému útlumu se poté přidala práce neschopných funkcionářů, s kvalifikací více snad politickou než odbornou. Vzpomeňme jen aféry Adidas-Puma našeho reprezentačního týmu po mexickém neúspěchu. Tehdy přijatá opatření znamenala rozpuštění dvou nejlepších československých jedenáctek. Reakcí světového odborného tisku a sportovní veřejnosti byl údiv. V zahraničí se nestačili podívat hazardu s československou reprezentací. Rudé právo ovšem tehdy bojovalo za důsledné prošetření všech okolností rozvířeného případu a důsledné potrestání všech takzvaných viníků. My jsme naopak napsali, že věříme v přešetření případu a že nepochybujeme o rehabilitaci fotbalových reprezentantů. Čas dal za pravdu nám. Po roce napsala Tvorba, že "hlavním viníkem takzvaného případu Adidas-Puma nebyli fotbalisté", ale že "byl jenom vyvrcholením celé série omylů a diletantství vedení kopané". Musela prý přijít teprve "slova soudruha Husáka, aby se našla odvaha k přiznání zásadního omylu". Přišla ovšem pozdě.

Za přehmat vedení Československo zaplatilo neúčastí na mistrovství Evropy. Jakékoliv nepřirozené přerušování tradice má přece zhoubný vliv i na vývoj v oblasti sportovní reprezentace. Vzpomeňme jen, o kolik let se po 48. roce vrátil zpátky náš lední hokej a kolik let mu pak trvalo, než se opět dostal nahoru. Viníkem případu Adidas-Puma byl především systém; systém, stojící na pokrytecké morálce. Země východního bloku zdůrazňuje neslučitelnost profesionalismu s takzvaným socialistickým pojetím sportu. Na jedné straně se lze pak než usmívat, když člověk vidí na Olympiádě přísahat na amatérský statut třeba hokejisty Sovětského svazu. A na druhé straně se nelze divit, že

československý špičkový fotbalista bere peníze na černo; že některý špičkový hráč má dokonce řadný pracovní poměr a tedy takzvané zaměstnání v několika podnicích najednou. Systém odsuzování profesionalismu tradičního a pěstování profesionalismu státního přitom k podobné praxi placené "amatéry" přímo nutí. Před časem prohlásil jeden fotbalista v českém tisku: "Ti, co se na nás chodí dívat, ti mají své jisté, své zaměstnání. Až do pense. Jenže my s fotbalem končíme ve třiceti, nanejvýš v pětatřiceti. Co nebudeme mít do té doby, nebudeme mít vůbec." Uvedený citát přesně vystihuje amorálnost takzvané socialistické sportovní morálky, jež popírá možnost legálního uzavření profesionální smlouvy mezi hráčem a oddílem a přímo tak vyvolává nekontrolovatelné strkání peněz do kapes fotbalistů, pro budoucnost většinou jen mlhavě sociálně zabezpečených. Fotbalista na Západě dnes podepisuje řádnou, přesně formulovanou smlouvu, která mu na jedné straně zajišťuje slušnou budoucnost po skončení časové i fyzicky vyčerpávající sportovní kariéry, kterou ale na druhé straně musí sám plnit. Československý fotbalista se — takříkajíc — stará.

V Československu se teď na sjezdech tělovýchovných organizací volá po důsledném pěstování socialistické morálky, po lepší politické výchovné práci. Bylo by naivní myslet, že proto tělovýchovné vedení zruší pseudoamatérský systém, už svou

podstatou kryjící "černoty" a očividně kazící morálku sportovců-pseudoamatérů. Nic takového. Politicko-výchovná komise Československého fotbalového svazu viděla například výchovu morálně volních a charakterových vlastností fotbalisty ve "vysvětlování politiky KSČ a rozvíjení názorné agitace". Předněst fotbalistům jednou za čas kapitolu z marxisticko-leninské teorie žádnou nepoctivost ve vadném systému neodstraní. Fotbalista leda poslouchá a myslí si své. Svě si myslí i sportovní veřejnost. Trenér národního mužstva, Václav Ježek, byl na tiskové konferenci kritizován za to, že postavil do týmu hráče Panenku až v rozhodujícím zápase se Skoty v Glasgowě a že se tedy Panenka nemohl s celkem sehrát. Trenér Ježek odpověděl: "S Panenkou jsem počítal už pro přípravné utkání v Bologni. Vízum do Itálie mu vyběhal jeho oddíl — Bohemians, ale Panenka nedostal — výjezdni doložku". Série mezistátních porážek skončila vyřazením Československa z účasti na příštím světovém šampionátu. Žádám se bez zkušenějšímu trenérovi se v daných podmínkách nepodařilo dát dohromady za tři roky od Mexika schopný celek. Předseda Českého fotbalového svazu — Rudolf Baloun, za této situace v Československém rozhlase prohlásil, že to sice "řekne neskromně", ale že se chtěl na sjezdu České tělovýchovné organizace také "svou prací pochlubit".

PAVEL PECHÁČEK

STÁLE MÁLO BYTŮ

Ne příliš staří pamětníci si vzpomínají, že předposlední prezident, který do osvědčené zkratky čs. republiky přidal ještě jedno "S" (jako, že "socialistická"), se i v oné souvislosti chlubil, jak rychle pod jeho vedením bude vyřešen bytový problém. Současníci na vlastní oči vidí, že se tak nestalo podnes a že tomu bohužel nebude jinak ani v nejbližší budoucnosti. Nedávno předložila Státní plánovací komise čs. Sněmovně národů o tomto problému zprávu. I tato — jistěže pro oficiální potřebu příkrášlená — čísla hovoří smutnou řečí. Uvádí se tu, že válkou bylo zničeno či poškozeno 370.000 bytů. Jen malé části bytů, upoužito k trvalému bydlení. V padesátých letech, přestože potřeba i vlivem populační vlny rostla, se ročně stálo celostátně 30.000 — 40.000 bytů. V 60. letech vzhledem k nedostatku investic a kapacit, vyčerpaných v programu budování těžkého (hlavně zbrojního) průmyslu, došlo k ještě větší stagnaci bytové výstavby.

Tím se především v některých oblastech vytvořila situace téměř katastrofální. Třetí pětiletý plán (po r. 1960) zůstal dlužen 200.000 bytových jednotek. Podceňovala se také údržba bytového fondu, takže nově postavené domy stačily sotva nahradit přirozený úbytek. Plán nepočítal ani se změnou koncentrací obyvatel (odchod z venkova do měst). Tak se stalo, že termín alespoň základního vyřešení bytové krize se odsunoval znovu a znovu a není ani dnes v dohledu.

Přitom se v letech 1945-1970 postavilo skoro jeden a půl milionu bytů, což je přibližně jedna třetina stávajícího bytového fondu. Probíhající pětiletka má přinést 500.000 bytů, přičemž prý byla první polovina tohoto plánu dokonce mírně překročena. Trvalé stížnosti jsou ovšem na kvalitě výstavby a stále větší stavební náklady. Podle sdělení rezortního ministra to však v žádném případě neznamená, že by v roce 1975 mohla být plně kryta potřeba bytů. Tato chvíle je ještě v daleké budoucnosti.

Hledání dějin . . .

Karel Jezdinský

Před pěti lety, 28. října, jsme byli v Praze svědky symbolického obrazu. Téměř na všech domech vlály červeno-modro-bílé prapory. Samy — bez zbytečného doprovodu. Tu a tam neúmyslně zakrývaly ještě čerstvé stopy srpnového okupačního týdne. Stopy po střelách, ale také po zbytcích vlasteneckých hesel. Mnohým ulicím ještě chybělo označení. Středem města pochodovaly průvody i průvodky převážně mladých lidí. Také oni nesli státní vlajky, provolávali hesla té vzrušené doby, občas se zastavili a zpívali hymnu. Naše hymna se dá těžko zpívat za pochodu. Jedna z velkých a hlavních zastávek byla na Haštalském náměstí. Sídliho tam tehdy ještě velitelství sovětských okupačních vojsk. I tam, jako na jiných místech, proběhla demonstrace bez incidentů. Jen balíky časopisu Zprávy, který v české řeči vydávalo sovětské velitelství, hořely ve středu náměstí. Byly tam původně připraveny k rozebrání případnými zájemci.

Onoho dne uplynulo právě padesát let od vzniku Československé republiky. V teplém ovzduší pražského jara, plného iluzí o novém a lepším uspořádání společnosti, se mnoho lidí těšilo na tento den. Měl být vyvrcholením celé jedné etapy národní i státní obrody. Připravovala se řada oficiálních a očekávala se řada spontánních akcí. Dva měsíce předtím byla však československá suverenity znovu ponížena. V zemi byla cizí vojska. Vláda ještě vyhlásila — tak jak plánovala — federální uspořádání. Málokdo se však domníval, že to zmírní osud republiky. Vzpomínat jubilea nezávislosti nebylo zakázáno. Za daných okolností vzpomínání nebylo oslavou, ale protestem.

Uniformované složky byly v pohotovosti. Jejich příslušníci dbali na to, aby uražená národní hrdost nevedla k nebezpečným střetům. Nebyl to pro ně snadný úkol. Také oni patřili k těm uraženým.

Atmosféra symbolického protestu je vždy — přes veškerou svou dojemnost — poněkud pochmurná. Taková byla asi i pro naše otce v roce 1938, kdy se vzpomínalo na dvacetiletí samostatnosti pod bezprostředním d o p a d e m mnichovské zrahy a o rok později, kdy samostatné Československo už neexistovalo. Co však před oněmi pěti lety mohlo přece jen udivit a přece jen povzbudit byla ona převaha účasti mladých lidí. Mnohým bylo kolem dvaceti, spíše méně než více. Narodili se a chodili do škol v době, která se nehlásila příliš k 28. říjnu a datum vzniku naší samostatnosti nikdy příliš nezduřazňovala.

Jistý sovětský novinář psal

před pěti lety, že tato mládež byla zfanatizována. Nevyvětil, kdo ji mohl zfanatizovat k vzpomínce na nezávislost starou padesát let. I za oněch osm obrodných měsíců byly jiné starosti, než se zabývat smyslem 28. X. Oficiální výklad vzniku Československa byl celá dvě desetiletí přibližně stejný. Pod vlivem bolševické revoluce v Rusku vyrostlo ve starém Rakousku-Uhersku revoluční hnutí. V jeho důsledku se dunajská monarchie rozpadla a Češi a Slováci žádali republiku podle sovětského vzoru. Buržoasie, včetně zrádných socialistických vůdců, opírající se o západní imperialismus, se však zmocnila vlády a vytvořila protilidový stát, v němž se střílelo do dělníků a na který není proč v dobrém vzpomínat. Skutečně svobodné Československo se zrodilo až s příchodem sovětské armády v roce 1945 a bylo dotvrzeno o tři roky později, když se komunistická strana ujala vládního monopolu. 28. říjen zůstal zachován jako výročí znárodnění.

Chodil jsem počátkem padesátých let do jedné střední školy, v níž jen dva žáci ve třídě zodpověděli učitelův dotaz, kdy vznikla Československá republika. Spolu se snižováním významu tohoto data byl snižován a nakonec zamlčován i význam jmen lidí, kteří se o vznik naší nezávislosti zasloužili.

Znalost dat a výročí není asi tím nejdůležitějším v životě. Kdo z té mladé i nejmladší generace měl soukromý zájem o historii, mohl se stále leccos dovědět. Žilo ještě mnoho pamětníků vzniku republiky a jejího prvního dvacetiletí. V mnoha domovech zůstaly knihy ličící tu dobu z různých stran. Na půdách ležely staré noviny. Mnozí rodičové, a mnozí starší občané překonávali pud opatrnosti a předávali mladým lidem úctu k jistým hodnotám, o nichž soudili, že si zaslouží, aby byly zachovány. Masarykovo jméno bylo vyslovováno s úctou.

Existuje cosi jako generační problém a mládež se mohla právem domnívat, že starší generace má svoje legendy a nostalgie. Někdy byl její výklad nepřitažlivě zjednodušen a některé starší knížky nesly punc oficiálního oslavovatelského patosu. Někde se psalo, že Československo by nebylo vzniklo bez čtrnácti bodů amerického presidenta Wilsona. Bylo možno si vybrat mezi Wilsonem a bolševickou revolucí. Mládež však těžce nese, když zjistí, že historie národa je historií vděčnosti. Raději četla — mohla-li — o bojích legiionářů. Proti oficiální legendě o republice plné bída a hladu stála legenda o snadném životě s buřty za pět haléřů.

Ukázalo se, že za první republiky se mnoho nečetla závažná Masarykova díla. V paměti byla méně účta k muži, který napsal Českou otázku a více obdiv k muži, který ještě v osmdesátce seděl vzpřímen na koni.

Nechci snížit význam tradice. Jen říci, že její vliv nemá nějakou fatální účinnost a není jediný rozhodující pro to, zda určité hodnoty z historie přežijí. Mnozí dogmatičtí propagandisté se aspoň dodnes snaží vysvětlit setrvačnost určitých hodnot jen touto ústní podzemní, šeptáním předávanou tradicí. Pohoršují se nad pokoutně předávaným vlivem čehosi, pro co vymysleli nesmyslný název masarykismus. Ale každá nová generace především sama znovu objevuje národní dějiny, znovu je promýšlí pod zorným úhlem svých vlastních zkušeností. Dějiny jsou pro ní politikum. Nevyhledává legendy, nýbrž fakta. A v historii ob stojí jen to, co ob stojí pod kritickým pohledem těch nezúčastněných, kterým vzdálená minulost ani osobně neprospěla a ani neublížila.

Mádež v komunistickém státě učinila nejdříve onu zkušenost, že stav věcí kolem ní není zdaleka takový, jak se líčí. Viděla nespravedlivost, které se zamlčovaly anebo i popíraly. Autorita, která je usvědčena, že lže o přítomnosti, nemá mnoho naděje někoho přesvědčit, že mluví pravdu alespoň o minulosti. Tato autorita se také vzájemně popírala, vyhlášovala své neomylné a svaté a pak je opět sesazovala. Nesplnila mnohé ze svých slibů. Nakonec si počítala k dobru aspoň technický vývoj, včetně vynálezu televize. Abychom trochu předběhli, krize jejího režimu nevznikla proto, že byla první republika, že byl Masaryk a že byla tradice, nýbrž proto, že její vlastní režim byl špatný. Diktatura má jednu velkou zásluhu. Přemírou prázdných hesel, balastem frází, pompou svých sebeoslav, zjednodušováním téměř každého problému, vyvolala u mladých lidí velký odpor k hluchým slovům a černobílým pohledům. Některým lidem naší minulosti tím ublížila. Alois Jirásek se stal po jiráskovské akci KSČ nepřitažlivým. Místo o folklór se mládež více zajímala o zakázaný džez. To jsou přirozené reakce na příliš vychvalované či příliš zakazované ovoce. V mladém generaci byla vypěstována jistá dávka cynismu. Ten se uplatnil i v pohledu na dějiny. Pokud se to nepřehnal, byl to zdravý postoj, který postihl všechny legendy a který učil střízlivosti. Dívat se na minulost s jistým humorem ještě neznamená ji urážet.

Dospěli jsme k zjištění, že husité nebyli jen ctnostnými bojovníky, ale že také pálili

a rabovali. Jak bývalo a ještě je zvykem. Že naše dějiny nejsou jen dějinami samých statečných lidí, kteří se pro pravdu nechají upalovat na hranici a jsou neustále v odboji, nýbrž také dějinami otců početných rodin, kterým rozum velel držet ústa a krok a do ničeho se neplést. Že bylo mnoho Švejků a Kondelíků. Že Masaryk nebyl ani tatíček, ani vrah dělníků, nýbrž filosof, obávaný a nepohodlný kritik, který také neměl rád velká slova a fangličky. Rozlobil většinu národa, když tvrdil, že jisté literární rukopisy nejsou staré. To vzbuzovalo obdiv.

Zajímali jsme se o první republiku. I zde byla oficiální výchova nápomocna. Právila, že v ní panoval útlak a že v ní zejména komunisté byli pronásledováni. Zároveň chtěla, abychom obdivovali co všechno kritici oné republiky tehdy veřejně říkali, psali a vydávali. Tak jsme zjistili, že v ní panovala značná svoboda slova a myšlení, že v ní bylo dovoleno mnohé, co v naší době nebylo dovoleno a o čem jsme si mysleli, že by mělo být dovoleno. Slyšeli jsme, jak lid chtěl tuto republiku bránit, když byla v roce 1938 ohrožena a jak i chudí dělníci přispívali z posledního. Jeden z našich vrstevníků položil logickou otázku — Jak to, že všichni lidé chtěli za tento špatný stát jít do boje? Zjistili jsme, že v něm vycházela dobrá literatura. Dovářili jsme se jak tehdy vypadala okolní Evropa a zjišťovali, že Československo bylo v daných poměrech slušným státem a že se za toto jeho údobí nemusíme stydět. Přemýšleli jsme o míře jeho tehdejší samostatnosti a zdálo se nám, že byla větší, než ta, v které jsme sami vyrůstali. Vznikl tak obraz státu, který měl mnohé problémy, mnohé potíže a mnohé chyby, ale také mnohé přednosti nejen pro svou, ale i pro naši dobu. Nemusel to být ideál, ale nebyl to ani zatracenec. Někteří naši a přečetli Peroutkovo Budování státu. Vznik republiky 28. října tam není popsán jako příliš velkolepá revoluce. Byly shozeny rakouské orlice a zbourán také mariánský sloup. Mnozí úředníci staré

ho Rakouska se stali úředníky republiky. Někde se ještě nějakou dobu nevědělo, že republika vznikla. Habsburské Rakousko se prostě rozpadlo zásluhou vlastní i jiných. Také zásluhou řady Čechů a Slováků, kteří o to tím či oním způsobem usilovali. Důležité bylo, že Češi a Slováci chtěli svůj vlastní stát a že jej budovali, když historická příležitost jeho vznik umožnila.

Naši generaci připadal boj s Rakouskem jako cosi velmi nereálného a vzdáleného. Vídeň se mezitím už dávno stala slušným městem a my jsme záviděli našim dědečkům, že do něho mohli volně cestovat. V historii — pravil český spisovatel — nejsou ani věční nepřátelé ani přátelé. Co zůstalo, přežilo a imponovalo bylo vítězství myšlenky národní a státní suverenity. Naplnění rozumného práva, že národní společenství si mají samy rozhodovat o svém osudu. Lákavá zůstala také idea, s níž se nový stát zrodil. Jako národy bez šlechty a díky jistým moudrým mužům prostého původu jsme přijali zásady politické demokracie, občanské rovnosti, lidské snášenlivosti. Je-li pravdou, že tyto a jiné zásady nebyly naplněny bez poskvrny, je také pravdou, že bylo zapotřebí je zlepšit a nikoli zatratit.

Na tyto zásady, v důsledku vlastní zkušenosti a za zcela jiných podmínek — bez zbytečné vnější indoktrinace — navazovala u nás mládež také v roce 1968. Toto dědictví měla nepochybně na mysli i 28. října onoho roku, když bylo opět ztraceno, co před padesáti lety bylo vybojováno.

Říká se, že dějiny nelze vrátit zpátky. Platí to jistě i o první republice. Tím méně je však možno je vrátit do ještě hlubší minulosti — do dob mocenských monopolů a stavovských výsad, do dob zakázaných knih, do dob — kdy národní a státní suverenity byla jen vzdálenou vidinou. Také mládež dnešních i budoucích dnů nebude smýšlet jinak i když se bude muset obejít bez pamětníků, i když se jí snad opět bude zamlčovat přesné datum.

H & S PORK STORE

(PŘEDTÍM B. HRDINA)

PRVOTŘÍDNÍ párky, debrecínské salámy, klobásy, domácí salámy, paprikovaná slanina, tlačenka a jiné masové výrobky. — Nezapomeňte ochutnat naše znamenité domácí uzené, jakož i vařené šunký. Chutné jaterničky a jelítka každý den čerstvé. Naše specialita: moravské (cikánské) uzené. Výsek čerstvého mladého vepřového, hovězího, telecího, jehněčího a veškeré druhy drůbeže.

JOSEF SUDA, majitel

35-10 DITMARS BLVD., ASTORIA, NEW YORK
(mezi 35. a 36. ulicí) Telefon AS 8-8468

SPORT

10. kolo I. fotbalové ligy proběhlo bez větších překvapení. Vedoucí Dukla Praha si stále udržuje jednobodový náskok, když tentokrát zvítězila nad brněnskou Zbrojovkou 2:0. Na druhé místo se probíjela Baník Ostrava vítězstvím v Praze nad Slavii 0:1. Na třetí místo klesl bratislavský Slovan, který podlehl v Teplicích Sklounionu 2:1. Další výsledky: Prešov-Bohemians 1:1, Škoda Plzeň-Spartak Trnava 3:1, Žilina-Nitra 1:2, Lok. Košice-Sparta 3:0, Inter Bratislava VSS Košice 4:1. Tabulku uzavírá Žilina a Brno se 6 body.

V prvním utkání 1. kola tradiční soutěže o Středoevropský pohár podlehl Žilina v Maďarsku mužstvu Szekesfehervar 3:0.

V I. hokejové lize se hrály zápasy 14. a 15. kola. Hráči pražské Sparty po třech prohrách jsou znovu ve vítězném tažení. Na jejich štítě zůstali tentokrát hokejisti Č. Budějovic a Plzně. Výsledky: Pardubice-ZKL Brno 5:1, Škoda Plzeň-Sparta 0:1, Slovan Bratislava-Vítkovice 4:4, Kladno.

České Budějovice 3:1, Litvínov. Košice 2:4, Dukla Jihlava-Chomutov 9:1. 15. kolo: Č. Budějovice-Sparta 1:3, ZKL Brno-Jihlava 3:3, Vítkovice-Kladno 2:2, Plzeň-Košice 4:2, Chomutov Bratislava 8:3, Pardubice-Litvínov 3:1, Sparta-Chomutov 6:4, Č. Budějovice-Plzeň 2:5, Jihlava-Litvínov 2:2, Pardubice-Bratislava 3:2 a ZKL-Kladno 3:1. Tabulku vede stále Sparta s 26 body před Duklou Jihlava a Pardubicemi s 22 body. Na 11 místě je Slovan Bratislava s 9 a na posledním Chomutov se sedmi body.

Bratři Pospíšilovi získali již po sedmé titul mistrů světa v bicyklu. balu, když ve finále porazili po prodloužení západoněmeckou dvojici Flackus-Bernais 4:3. Mistrovství probíhalo ve vídeňské městské hale.

Čs. reprezentant Zdeněk Pazdírek se umístil na 5. místě na mezinárodních krasobruslařských závodech "Kanadská brusle" v Calgary. Soutěž mužů vyhrál Cranston z Kanady. Také na 5. místě se umístila i čs. závodnice Liane Dráhová v soutěži žen, ve které zvítězila Nichtigalová (Kanada). V soutěži tanečních párů obsadila čs. dvojice sourozenců Skotnických šesté místo.

Jenom pár dní po úmrtí vynikajícího finského běžce P. Nurmiho přišla z Addis Abeby další smutná zpráva o úmrtí dvojnásobného olympijského vítěze v maratonu Abebe Bikilly. Zemřel na následky těžkého zranění, které utrpěl před 6 lety při automobilové nehodě, po které ochrnl na obě nohy. —pza—

Není kultura - jako kultura

Dá se kultura řídit jako státní statky a dá se jí vešst jako skupině vojsk? Zřejmě ano. Této představě aspoň odpovídá "Kulturní adresář ČSR", který v těchto dnech vydal Ústav pro výzkum kultury v Praze. Nákład deset tisíc výtisků, skoro pět set stran velkého formátu, foliant jak telefonní seznam velkoměsta. Najdete tam vše, co potřebujete, a ještě mnohem, mnohem víc.

Díl první, orgány státní moci a správy v oblasti kultury: Kancelář Federálního shromáždění, Česká národní rada — Předsednictvo vlády, krajské a okresní národní výbory, pěkně po pořádku s adresami a telefonny. Jen to hlavní hledáte marně: Vedoucí sílu naší společnosti, předvoj dělnické třídy, Komunistickou stranu Československa a její kulturní oddělení, bez jehož vůle nevyjde z tiskárny ani arch potřešného papíru. Následují vědecké a odborné ústavy, film a kina, divadla a beatové skupiny, vinárny a lunaparky — zámecké knihovny a zoologické zahrady, archeologické památkové rezervace a jídelny se stálými kulturními zařízeními, a zase jedna klíčová adresa s telefonem chybí, totiž cenzura, bez níž se ani v zapadlé vinárně nedá s podíla nahlas přečíst nevinná básnička o lásce.

Také české časopisy jsou tu vypočítány s bezpříkladnou důkladností včetně časopisů "Potápěč", "Tramp", "Krmivářství" a "Pes — přítel člověka", ale solidní časopis, věnovaný třeba literární kritice, tam nenajdete. I spolu máme mnoho. Je to třeba "Veleobec sdružených obcí Baráčníků", Praha 1, Gottwaldovo nábřeží 16, která má podle "Kulturního adresáře ČSR" toto poslání: "Veleobec sdružených obcí Baráčníků sdružuje příznivce a podporovatele baráčníckých idejí. Pečuje o sběr a uchovávání starých obyčejů a zvyků i památek po předcích. Pořádá valná shromáždění, susedská sedání a jiné společenské akce." Baráčníci se tedy mohou scházet s blahovolným požehnáním českého ministerstva kultury, sejdou-li se však tři čeští spisovatelé, kteří nejsou členy úředního svazu,

zajímá se o obsah jejich rozhovoru nejednou tajná policie.

Tu a tam poskytuje "Adresář" pohled do zákulisí. Tak z kapitoly "Český rozhlas" zjistíte vnitřní organizační strukturu redakce. Podle "Adresáře" "český rozhlas zabezpečuje všestrannou informovanost posluchačů o událostech". Čekali byste asi, že na prvním místě bude redakce zpravodajství a publicistiky. Zřejmě jste propadli buržoaznímu objektivismu. Jak se patří, na prvním místě v českém rozhlase je "Hlavní

redakce propagandy". Jestliže vás propaganda neláká a žijete-li náhodou v Karlových Varech, můžete si zajít do "kulturního zařízení", které vám rovněž doporučuje adresář Ústavu pro výzkum kultury v Praze. Jmenuje se "Kakadu" a je to vinárna s taneční hudbou. Sousední "kulturní zařízení" má ještě přitažlivější jméno: "Jelení skok". Hle, kultura, řízená českým ministerstvem kultury v Praze 1 — Malá strana, Valdštejnská 10, telefon 513, případně linka 539038.

Jaroslav Dresler

Zajímavosti z domova . . .

Pražští madrigalisté odletěli na turné do USA a Kanady. • Výstavu domácích potřeb z umělých hmot uspořádal v Praze maďarský podnik Ferunio. • K nejstarším zdymadlům v Československu patří zdymadlo ve Střekově. Je v provozu od roku 1932. • Francouzsko-československé rozhovory na úrovni představitelů zahraničních ministerstev probíhaly v Praze. • Ministr spojů ČSSR Chalupa vedl delegaci na oslavy 50. výročí Turecké republiky do Ankary. • Z Československa po skončení své mise odjel norský velvyslanec Thor Brodtkorb. • Medlov, obec na okrese Brno-venkov, oslavila sedmdesát let svého trvání. Má méně obyvatel nežli roků: jen šest set. • V Žirovni-

ci na Pelhřimovsku byl odhalen pomník obětem první a druhé světové války. • Výstava poštovních známek ČSSR-Polsko byla zahájena v Kutné Hoře. 70.000 známek dokumentuje vysokou úroveň známkové produkce obou zemí. • Mezinárodní soutěž psů za účasti přes dvaadvacet stovek soutěžících 112 plemen ze 17 zemí se konala v Brně. • Stošedesát tisíc turistů se letos plavilo na pěti vyhlídkových lodích po hladině Orlické přehrady. • Komorní opera Národního divadla v Praze zahájí podzimní sezónu zájezdem do Švýcarska, Lichtenštejnska a Rakouska. V devíti městech střídavě uvede Mozartovy opery Così fan tutte a Únos ze seraillu. •

OSLAVA 28. ŘÍJNA

Československá Národní Rada Americká, východní oblast, uspořádala v neděli 28. října v Sokolovně v NYC oslavu pětapadesátiletého výročí vyhlášení Československé republiky. Za hojné účasti krajské obce zahájil oslavu prof. V. Bušek. Rev. J. Šefl vzpomněl legionářů a bojovníků, kteří padli v boji o samostatnost.

Následovalo velmi zdařilé vystoupení žactva Slovenské a České školy v New Yorku. Dík všech jistě patří učitelkám obou škol za namáhavou práci pro udržení mateřského slovenského a českého jazyka. Po recitaci paní B. Snížkové-Helzlové a pana R. Horáka přítomní byli zaujati přesným provedením volné gymnastiky paní E. Babuškové-Kováč z New Jersey. Po vystoupení operního tenora Loni Trejbalu hudba pana J. Krákory zahrála směs národních písní. Oslava byla zakončena slavnostním projevem Č. Torna z Chicaga, úř. místopředsedy zastupitelstva Rady svobodného Československa. Ve svém proslovu uvedl ideje, z nichž se zrodil samostatný svobodný stát, který ve svých dvaceti letech dějinách prokázal svoji schopnost a státnost.

"Tento československý stát, řízený v duchu humanitní demokracie provedl veliké reformy spravedlnosti a pokroku. Vytvořil pevnou měnu, provedl pozemkovou reformu, sociální, starobní, invalidní, penzijní a nemocenské pojištění, osmihodinovou pracovní dobu a přijal celou řadu zákonů sociálních povah, a to vše před padesáti lety", — řekl, mimo jiné Torn. Vyhlásil události Mnichova, puče v roce 1948 a sovětské okupace 1968. Zakončil apelem k mladé generaci, aby nezapomněla ideálů, z kterých se československý stát zrodil, "protože jen tak v temnotách dneška si udržíme naději v samostatnost a svobodu zítřka!" E. R.

KONCERT SOKOLA WASHINGTON

bude uspořádán v neděli 18. listopadu 1973 o půl čtvrté odpoledne v Mount Vernon College Chapel, W. St. N. W. Washington, D. C. Sólisté Opery Sokol, Albert O. White, Ramona Nevros Calevas, Charles Kuliga, Dagmar Hasalova — White zazpívají populární operní árie. Klavíristky Lída Brodenová a Jana Kašparová předvedou významná klavírní díla. Vstupné na tento koncert je \$3.00.

MIKULÁŠ ZA DVEŘMI!

Československé národní sdružení v Kanadě, odbočka Kitchener, srdečně zve na Mikulášskou zábavu s tancem. Podnik se pořádá 17. listopadu o půl deváté večer ve Valhalla Inn, King & Benton St. Kitchener, Ont. Kanada. Cena vstupenek \$3.00. Hraje taneční skupina J. Musila z Toronta, bude tomboľa, bar, bohaté občerstvení.

Zimní stadion

Uherské Hradiště má nový zimní stadion. Za stavbě v hodnotě 6 milionů korun se hodně podíleli i místní občané "dobrovolnými" brigádami.

Děti zpívaly v Japonsku

Pražský Dětský pěvecký soubor, který řídí dr. Bohumil Kulinský, byl na dvouměsíčním turné v Japonsku. S velkým úspěchem vystoupily děti na 37 koncertech a několikrát i v televizi.

Nechte Vaše peníze pracovat pro Vás!

Zvýšili jsme úroky a platíme nyní:

7.50% přinese 7.90%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 1.000.00 zaručené na čtyři roky

6.75% přinese 7.08%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na tři roky

6.50% přinese 6.81%

na vkladní certifikáty

aspoň \$ 500.00 zaručené na 2 roky

5.25% přinese 5.47%

na vkladní knížky

v jakémkoliv obnose od \$ 5.00 výše.

Úroky na vkladní Certifikáty počítáme a vyplatíme čtvrtletně, úroky na vkladní knížky počítáme a připlisujeme též čtvrtletně.

Peníze jsou zaručené pro každého až do \$20,000.00 vládní pojišťovnou Federal Savings and Loan Insurance Corporation ve Washingtoně.

Uložte si peníze u nás porostou Vám velmi rychle.

FOURTH FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

1355 FIRST AVENUE, NEW YORK N.Y. 10021 aneb

2636 CENTRAL PARK AVE., Central Shopping Plaza, Yonkers, New York 10710 and 590 EAST 187 STREET Bronx, New York 10458

AMERIKO, AMERIKO . . .

Kubelík uvedl Berliozovy "Trojany"

Nastudováním velké opery Hectora Berlioze "Trojane" potvrdil Rafael Kubelík to, co o něm hudební kruhy obou kontinentů už dávno věděly, že je nejen skvělý dirigent a hudebník veliké hloubky, nýbrž nekompromisní hudební vychovatel, který považuje za svou povinnost uvádět velká díla hudební tvorby, i když je jejich provedení spojeno s rizikem. Čítají nyní volně z článku hudebního kritika listu The New York Times: "Sto let byly "Trojane" nejslavnější z neprovedených oper. Hudebníci o nich horovali, muzikologové o nich psali, ale nikdo je nechtěl nastudovat. Ať už budou mít Berliozovi "Trojane" na Metropolitní opeře úspěch či nikoli, jejich uvedení zůstane velikou událostí letošní hudební sezony."

Proč tento odpor? "Trojane" jsou dílo, které se délkou rovná velkým operám Richarda Wagnera. Je to romantické dílo klasické formy s recitativy a ariemi, jejichž

délka dosahuje někdy až 15 minut. Celá opera trvá pět hodin. První díl "Trojanů", "Dobytí Troje", v němž domínují chmurná proroctví Kassandry, by se posluchačům — a takových je mnoho — sledujícím více výjevy na scéně než nádherný proud hudby plynoucí orchestrem, mohl zdát monotónní. Druhý díl "Trojane v Karthágu", s vášnivými zpěvy lásky trojského hrdiny Aenea a královny Dido, s úchvatným "Královským lovem a bouří", známým mnoha posluchačům z koncertních provedení, patří ovšem k vrcholům operní tvorby.

Tak se uvedl Rafael Kubelík v Metropolitní opeře velkým uměleckým činem, který byl — aspoň pro tohoto posluchače — největším uměleckým zážitkem, jaký měl za 30 let svých návštěv Met. Všecky složky provedení byly velkolepé: výprava, o jejímž nákladu kolovaly fantastické zkačky, až je uvedl na pravou míru na tiskové konfe-

renci, (která následovala po generální zkoušce, již byl tento posluchač přítomen, a která mimochodem vynikala překvapující neinformovaností hudebních referentů a nepřítomností hlavních kritiků,) nový administrativní ředitel Schuyler Chapin. Oznamil, že náklad výpravy nepřekročil stanovenou částku 400,000 dolarů. Velkolepá byla režie a hlavně ovšem hudební provedení. Úlohu Kassandry i Dido zpívala nádherně černošská pěvkyně Shirley Verrett, Aenea Jon Vickers, jediný z pěvců, který uchvacoval nejen krásou svých zpěvů, nýbrž jedinečnou kvalitou svého tenoru.

Vynikalo mnoho dalších skvělých pěvců. Hrdinou večera však byl Rafael Kubelík — který na zmíněné tiskové konferenci vysvětloval, proč nastudoval "Trojany". Jeho projev potvrdil ryost jeho nejen hudebních, nýbrž i lidských kvalit a vzácný dnes idealismus, který mu získává nadšené obdivovatele nejen mezi milovníky hudby.

Jaroslav Steyn

Krajanský oznamovatel

Víte, že

REZNICTVÍ A UZENÁRSTVÍ JOSEF ČURDA, MARGARTENSTR. 11

. . . je jen 206 m od nádraží Selnau . . . vyrábí na 20 druhů českých a slovenských specialit . . . rozesílá maso a uzeniny po celém Švýcarsku (maso za velkou výhodnou cenu) . . . při objednávce nad S. Fr. 50.— neúčtuje poštovné.

Nevíte?

Tak přijďte nebo volejte 01/23 52 65

PSACÍ A POČÍTAČÍ STROJE

pro krajany se slevou — jakož i veškeré opravy zařídí ANTONÍN ZETEK, Illnauerstr. 24, 8307 Effretikon,

tel. 052-32 53 08

SERVIS

vašeho vozu zajistí rychle a spolehlivě W. Pisoft, společník fy: AUTO WEISS, Altstetterstrasse 228, 8048 Zürich,

tel. 01-62 14 55.

Přes UNIONFUNK

v Zürichu seženete českého taxikáře, znalého místních poměrů, památek a vůbec všeho zajímavého.

Volejte 01-47 30 47 a žádejte pana IVANA MÁDRA.

KNIHY

všech čs. exilových nakladatelství dodává:

Oskar Krause, CH-8307 EFFRETIKON, Rebenstr. 2

Prizvat Galerie ve Švýcarsku

vystavuje díla předních exilových výtvarníků — sjednejte návštěvu. Telefon — 052/324176 — Švýcarsko

Pro další podnik,

který otevírám na podzim v městě Tailfingen/Ebingen hledám mladšího, spolehlivého, samostatného českého kuchaře za nejlepších platových podmínek. — Byt k dispozici.

HOTEL RESTAURANT-HIRSCH

Majitel Tony Kolářský

D — 7481 Sigmaringendorf

ZAJEMCI

o prodej švýcarských hodinek ve všech státech žádáme o kontakt. Vhodný vedlejší výdělek nebo hlavní zaměstnání. Zajemci z oboru mají přednost.

SLAIS-CH 2500 Biel, Posif. 255-Switzerland.

Zajímavosti ze světa

V Mexiku vzniká silné hnutí konservativních soukromých podnikatelů proti sociálním reformám presidenta Alvareze. • Všichni odborově organizovaní zaměstnanci v New Delhi vstoupili do stávků na protest proti nedostatku chleba a mléka a prudkému stoupání cen čaje, petroleje, rýže a většiny dalších nezbytných produktů. • Sedm katolických kněží, vězněných v Madridu, podpálilo svou celu na protest proti tomu, že jsou izolováni od ostatních politických vězňů. • Masy mladých Číňanů odcházejí (nuceně) z měst na venkov do tzv. "předních linií zemědělství". • Na společnou žádost USA a SSSR bude mezi "hlídače" přiměřeně na Středním Východě zařazeno po šestatřiceti vojenských pozorovatelích z USA i Sovětského svazu. • Ministr naftového průmyslu Saudské Arábie řekl ve Washingtonu dvěma kongresmanům, že "jeho země uvolní embargo na dodávky nafty Americe, pouze jestliže US zmírní svou podporu Izraele". • Za jednoho z největších povstání v Kambodži v posledních osmi letech — nedávné komunistické rebelie, přišlo o život 30 vojenských osobností. • Šedesát až pětasedmadesát dní budou tři američtí astronauti žít ve vesmírném Skylabu 3, kam je v nejbližších dnech dopraví raketa Apollo. Bude to poslední americký let s lidskou posádkou přinejmenším do léta 1975. • Římsko-katolický arcibiskup ze Santiaga prohlásil, že je přesvědčen, že v latinsko-amerických zemích je možná koexistence marxismu a křesťanství. • Aleutské ostrovy v Tichém oceánu poblíž Aljašky, pocitily silné, ale nezměřené zemětřesení. Nebyly hlášeny žádné škody. • Od prosince je nejrychlejší povolená jízda autem v Kalifornii 65 mil za hodinu. Účelem je šetření benzínu. Dosavadní nejvyšší rychlost byla 70 mil. • Paříž prožívá dvojí velkou stávku: nepracují zaměstnanci rozhlasových a televizních stanic, nehraje celá řada divadel. Důvod: nedostatek státního zájmu o jejich pracovní podmínky. • Londýn se chystá na svatbu princezny Anny, 14. listopadu, na den pětadvacátých narozenin prince Charlese. •

STŘEDNĚVÝCHODNÍ NEJASNOSTI

Má se nejdříve vyjednat výměna válečných zajatců mezi Izraelem na jedné straně a Egyptem a Sýrií na druhé straně — a kdo o ní má vyjednávat — reprezentanti těchto států přímo mezi sebou? — anebo se Izraelské jednotky musí nejdříve stáhnout z míst, kde jsou dnes, na čáru, na které byly při první výzvě Spojených národů k zastavení palby — a jak se má určit a kdo určí, kudy ta čára vedla?

Tyto otázky a ještě četné další jsou neobyčejně komplikované a vzájemně propletené a to, že se kladou a to, jak se budou řešit, ovlivní příští vývoj nejenom styků mezi Izraelem a Araby, ale i to, zda se budou nebo budou připravovat na další válku, i vývoj na globální scéně včetně toho, zda bude mít Sovětský svaz větší vliv než dosud na čerpání a distribuci nafty ze zřídél v arabských zemích.

Spolupráce literárních vědců

Počátkem října se konala v Bratislavě schůzka zástupců pražského Ústavu pro českou a světovou literaturu (který vede známý dogmatik Ladislav Štoll) a nově zřízeného bratislavského Literárněvědného ústavu, v jehož čele je dr. Karol Rosenbaum. Oba ústavy jsou součástí národních akademií věd. Společně mají obě pracoviště připravit literární část Encyklopedie ČSSR. Slováci kromě vlastní encyklopedie pracují i na Slovníku slovenské literatury.

Každá ze zúčastněných stran ovšem sleduje své vlastní zájmy, jak se jí jeví. Spojené státy chtějí dodržet závazek, který mají vůči Izraeli, totiž uchránit jeho existenci jako nezávislého státu; chtějí také nadále udržovat dobré styky se Sovětským svazem, jak se rozvinuly v posledních dvou letech v intencích tak řečené détente, uvolnění, ale nechtějí, aby Sovětský svaz vojensky pronikl na Střední východ nebo si tam i jiným způsobem upevnil svou mocenskou pozici — protože to by automaticky znamenalo oslabení posic Spojených států — v čemž hrají roli zájmy strategické, petrolejářské, politické a jiné. V této věci má ovšem Sovětský svaz zájmy opačné. Hlavním zájmem Izraele je zajistit si bezpečnost svého území, oč se doposud snažil a zřejmě nadále hodlá snažit převážně vojenskými prostředky, včetně vybudování

Nedostatek učitelů

Průzkum na školách ve Východoslovenském kraji zjistil, že na 1. stupni pracuje velký počet učitelů bez potřebné kvalifikace. Nejvíce jich chybí v 1.-5. ročníku. Projevuje se to pochopitelně na úrovni výuky. Absolventi pedagogických fakult však už po léta odmítají nastoupit do odlehlých okresů a raději dělají cokoliv ve v tších městech. Podobná situace je i v Čechách. Na Trutnovsku, Náchodsku a Svitavsku budou zřízeny tři první třídy gymnasia se speciální přípravou pro studium na učitelské povolání.

Hanuš Hejny, N. Y.

Česká kulturní pozitivita

Zaznamenáváme zápory i klady v kultuře. Na jedné straně normalizace — podle Husáka "úspěšná", podle Aragona "Biafra ducha", podle Sartra "socialismus, který přišel z mrazu". Na druhé straně několik dobrých knih, brilantní koncerty, úspěšné opery. Také mnohé knihy z protektorátu ještě zdobí naše knihovny. Nelze je připisovat k dobru ani nacistům, ani jejich kolaborantům.

Tentokrát si chceme všimnout prvního alba "Dílo a osobnost", které nedávno vyšlo v nakladatelství Odeon v Praze. Je to sborník šestnácti barevných reprodukcí převážně českého výtvarného umění od 12. do 19. století s obsáhlými vysvětlujícími texty, který byl připra-

ven podle námětů k televizním scénářům jednoho z nejlepších serialů Československé televize. V úvodu se praví:

"V historii evropské výtvarné kultury mělo české umění vždy čestné a důstojné místo." Bylo tomu tak proto — a album o tom přináší šestnáct brilantních důkazů slovem i obrazem — že naše země bývaly otevřené na všechny strany a přijímaly podněty, přetvářely je a vyzářovaly zpět do světa bez politických, náboženských a ideologických předsudků. Jediným měřítkem bývala kvalita, umění se oddělovalo od neumění a dovednost nebyla podmíněna pravověrností. Ostatně českost tohoto umění nespočívala v přívlastcích nacionalismu. Od prvo-

počátku to bylo umění mezinárodní, jazykem svých tvůrců vícehlasé, a přece mu genius loci vtiskl zpravidla pečeť nezaměnitelného původu, ať už to bylo v době románské, za Karla IV. nebo v baroku. Dodnes nacházíme na příklad u hamburského malíře Bertrama důkaz o tom, jak česká gotika inspirovala cizinu. Baroko nám zase ukazuje, že situace národního umění není beznadějná ani za cizí vlády.

Když se zahleděl do národní minulosti, Palacký s důvěrou řekl: "Byli jsme před Rakouskem, budeme i po něm." Četba sborníku "Dílo a osobnost" z nakladatelství Odeon nám dává jistotu o budoucnosti národní kultury.

Nemoci a školky

Je známo, že Československo patří k zemím s největší zaměstnaností žen. V r. 1971 to bylo v českých zemích 87,2% všech žen v produktivním věku, na Slovensku 65,5%. Přitom stále roste disproporce mezi průměrnými výdělky mužů a žen, což způsobuje hlavně nižší kvalifikace žen a jejich menší zaměstnanost v odvětvích s vysokou mzdovou úrovní (např. v hornictví, hutnictví, energetice, stavebnictví a strojírenství). Jedním z objektivních faktorů oněch disproporcí však je třeba i vyšší absence žen pro nemoc či úraz. Podle statistiky jsou — samozřejmě kromě ženských chorob a těhotenství — nemoci, které postihují ženy častěji než muže. Je to například chudokrevnost z

nedostatku železa (15-krát vyšší), všechny nemoci krve a krvotvorných orgánů, migréna (pětkrát), záněty žil a křečové žíly (dvakrát), žlučové kameny a záněty žlučníku (čtyřikrát), neurózy (dvakrát). Ženy mají častěji i chřipku, záněty horních cest dýchacích a různé infekční choroby. (Muži naopak častěji trpí na nemoci žaludku, arteriosklerózu, infarkty — alkoholismus a různé úrazy.) Ve velkoměstech, kde je lépe zorganizována prevence, je nemocnost menší než v menších městech a na venkově. Statistika ukazuje, že v průměru mají ženy o třetinu nižší mzdy než muži.

V úzké souvislosti s kvalifikací zaměstnaných žen a konečně i s jejich nemocností je možnost umístit děti do mateřských škol. Na Slovensku to např. mělo být v r. 1975 možné pro 65% dětí příslušného věku. Na začátku tohoto roku jich však bylo jen 49%. Bylo by třeba vytvořit v dalších dvou letech prostory pro téměř 9000 dětí. Podle dosavadního tempa výstavby mateřských škol však tento úkol nebude splněn. Tak třeba v okrese Čadca je ve školkách jen 30% dětí, podobně je tomu v okresech Považská Bystrica, Žilina, Prešov. Kritice jsou podrobovány hlavně závody a zemědělská družstva, která podnikově stavějí spíš rekreační chaty než závodní školky. Z celkového počtu mateřských škol je jen 6,3% ve správě závodů.

Jednou větou

V přepychové vládní bělehradské residenci "Dvor" byl za své návštěvy v Jugoslávii ubytován Dr. Gustav Husák. • Herbert Krolikowski ukončil svou velvyslaneckou misi v ČSSR. Neví se, proč byl náhle odvolán zpět domů, do Německé demokratické republiky. • Jeden z nejvyšších severovietnamských představitelů, člen politbyra UV vietnamské strany pracujících (de facto komunistické strany) a předseda vlády Pham-van-Dong, vede vládní delegaci, která dlí v Československu. • Jednu z největších světových sbírek zemědělských publikací má Ústřední zemědělská a lesnická knihovna v Praze. Odebírá 2.300 titulů zahraničních časopisů a roční přírůstek se pohybuje kolem 24.000 publikací. • Divčí požární družstvo mají v Kratušíně na Prachaticku. • Kamenoprůmysl v Prosetíně oslavil stoleté výročí svého trvání. • Čtyřpodlažní rozhledna vyrostla na temeni vrchu Varhošť na Litoměřicku. Její ochozy a točitá schodiště obepínají centrální pilíř usazený v základech vstupní budovy. Rozhledna v příští sezóně uvítá již turisty.

Večery pod lampou s českou knihou

Čtenářský hlad po dobré české knize trvá. Doma i v cizině. Kdežto doma současná literatura stagnuje, a starší kvalitní věci se vydávat nesmějí, my v emigraci máme v tom ohledu větší štěstí. Také Universum Sokol Publications patří k vydavatelstvím, které jsou sto zájmu čtenářů o dobrou českou knihu vyhovět. Zde je seznam a stručný popis knih, vydaných doposud našim nakladatelstvím:

DEMOKRATICKÝ MANIFEST —

Ferdinand Peroutka. Vyznání víry v demokracii, svobodu a právo na národní sebeurčení. Mužný boj s ideologií komunismu, jehož slabiny jsou zde odhalovány nejpopovalejším mistrem pera. Kniha skutečně hodná tradice českého humanismu.

POČÍTADLO —

Petr Den. Sbírká esejí, zkoumajících vztahy mezi náboženstvím, politikou a matematikou, jež se zároveň snaží dát novou náplň pojmu "demokracie", aby revoluce davů a nových národů, měnící podobu našeho století, nebyla revolucí nihilismu, prosté moci a smrti, nýbrž revolucí míru a života.

VE VLÁDĚ DRUHÉ REPUBLIKY —

dr. L. K. Feierabend. Paměti muže, který spoluřídil osudy národa a státu v tragické pomnichovské době. (Rozebráno).

VE VLÁDĚ PROTEKTORÁTU —

dr. L. K. Feierabend. Pokračování paměti člena české protektorátní vlády z doby po 15. březnu 1939, obsahující množství zajímavých a významných detailů o tehdejších událostech.

Z VLÁDY DOMA — DO VLÁDY V EXILU —

dr. L. K. Feierabend. Autor zde líčí svůj dobrodružný útek z Protektorátu přes Maďarsko, Jugoslávii a Francii do Londýna a popisuje zajímavým způsobem poměry v tehdejší exilové vládě presidenta Beneše.

ANTONÍN ŠVEHLA —

textová a fotografická monografie, vydaná ke stoletému výročí narozenin tohoto politika, který spolužákladal, budoval a řídil mladý československý stát. Neopracovatelná publikace zejména pro mladé emigranty, kteří o Antonínu Švehlovi doma buď neslyšeli vůbec, anebo jenom nepravdy.

KAŽDÁ Z TĚCHTO KNIH PŘEDSTAVUJE TVORBU NAŠICH PŘEDNÍCH SPISOVATELŮ A BÁSNÍKŮ, ŽIJÍCÍCH MIMO SVOU VLAST. ZAKOUPENÍ NĚKTERÉ Z NICH OBOHATÍ JISTĚ VAŠI KNIHOVNU

OBJEDNÁVÁM:

Demokratický manifest —	
Ferdinand Peroutka	\$4.00
Počítadlo — Petr Den	2.50
Ve vládě protektorátu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Z vlády doma — do vlády v exilu —	
dr. L. K. Feierabend	3.00
Ledy se hnuly — V. N. Duben	3.00
Antonín Švehla	3.00

ÚHLEM NA OBLOHU —

Miroslav Rašín. Sbírká cestopisných črt, zejména z Jižní Ameriky, politických i intimních úvah již zemřelého autora, je moderním protestem proti odlidštění a zmechanizování světa.

BEZNADĚJE A NADĚJE —

Karel Valehrach. Krajan, písmák líčí svůj těžký, avšak zkušenostmi bohatý život, v němž křížem — krádem procestoval všech pět světadílů, s očima otevřenými a se srdcem, které rozumí lidské bídě.

OD A DO Z —

veselé abecední fantazírování-slovy a kresbami — populárního komika Járy Kouta.

VERŠE ZE ZÁSUVKY A VERŠE ZAPOMENUTÉ —

Josef Martínek. Česko-americký novinář a básník tu ve čtyřech částech podává silné básnické obrazy několika svých životních údobí.

HOLOUBEK, KTERÝ SE NA VŠECHNO PTAL —

Josef Martínek. Půvabná dětská knížka veršů s lahodnou češtinou a podivuhodnou fantazií.

SONGS OF THE DESERT —

Josef Martínek. Sbírká anglických básní, které byly otištěny ve více než 40-ti amerických a kanadských časopisech. Autora zde inspirovala zejména velká americká poušť na jihozápadě USA.

LEDY SE HNULY —

V. N. Duben. Kniha nutná pro každého, kdo chce vědět, kdy a jak začaly drobné sopečné výbuchy, které pak, po několika letech, vedly k Pražskému jaru.

THIS AND THAT —

E. J. Popera. Kdo zná české verše tohoto básníka, jistě sáhne se zvědavostí po jeho první sbírce básní anglických.

Úhlem na oblohu — Miroslav Rašín	2.50
Beznaděje a naděje — Karel Valehrach	2.50
Od A do Z — Jára Kohout	1.50
Verše ze zásuvky a verše zapomenuté —	
Josef Martínek	2.00
Holoubek, který se na všechno ptal —	
Josef Martínek	1.00
Songs of the Desert — Josef Martínek	3.00
This and that — E. J. Popera	2.00
Půlnoční pacient — Egon Hostovský	3.00